

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

*Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського*

Серія: Педагогіка і психологія

№ 36 • 2012 р.

УДК 371+15
ББК 74. 00+88. 40+88. 840
Н 34

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського.
Серія: Педагогіка і психологія
№ 36 • 2012 р.

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського від 28 березня 2012 р. (протокол №9)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

В.І. Шахов – доктор педагогічних наук, професор (головний редактор)
М.І. Сметанський – доктор педагогічних наук, професор (заст. головного редактора)
О.В. Шестоपालюк – доктор педагогічних наук, професор, академік Академії наук вищої освіти України
Р.С. Гуревич – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України
Н.Г. Ничкало – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПН України
О.В. Сухомлинська – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПН України
Г.С. Тарасенко – доктор педагогічних наук, професор
Г.О. Балл – доктор психологічних наук, професор
Б.А. Брилін – доктор педагогічних наук, професор
М.В. Савчин – доктор психологічних наук, професор
В.М. Галузяк – кандидат психологічних наук, доцент
М.І. Томчук – доктор психологічних наук, професор
Мазур Пьотр – доктор педагогічних наук, професор

Н 34

Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: Зб. наук. праць. – Випуск 36 / Редкол.: В.І. Шахов (голова) та ін. – Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2012. – 438 с.

Редактори: **М.О. Давидюк**
Комп'ютерний набір і верстка: **Н.Р. Опушко**

ЗМІСТ

ПИТАННЯ ТЕОРІЇ

<i>Jolanta Bonar</i> . DIAGNOZA POZIOMU MYŚLENIA DYWERCENCYJNEGO UCZNIÓW WCZESNEJ EDUKACJI.....	7
<i>Katarzyna Stefanowicz-Zawiszewska</i> . KSZTAŁTOWANIE WRAŻLIWOŚCI MORALNEJ U DZIECI W WTEKU PRZEDSZKOLNYM A PRACA PEDAGOGICZNA NAUCZYCIELA.....	14
<i>Wojciech Gulin, Bogumila Gulin</i> . RODZINA JAKO ŚRODOWISKO KSZTAŁTOWANIA MOWY W KONTEKŚCIE TERAPII LOGOPEDYCZNEJ.....	17
<i>Акімова О.В.</i> ОБҐРУНТУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ.....	22
<i>Антоновський О.В.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ОБҐРУНТУВАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ АКСІОЛОГІЇ.....	26
<i>Бозловський Ю.М.</i> КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ.....	29
<i>Бостєва Ю.</i> ПЕДАГОГІЧНІ ЦІННОСТІ В ОСВІТНЬО-СОЦІАЛЬНІЙ КОНВЕНЦІЇ ВИХОВАННЯ.....	34
<i>Дзюпа О.В.</i> ТЕОРІЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ Й ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ОСВІТИ.....	40
<i>Сорочинська В.Є.</i> СТУДЕНТСТВО ЯК ОБ'ЄКТ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	45
<i>Болковська І.Л.</i> ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПІЗНАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ КОНФЛІКТІВ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ.....	51

ДИДАКТИКА

<i>Асадчих О.В., Смовженко Л.Г.</i> ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОФОНОГРАМ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	56
<i>Бєлікова В.В.</i> МУЗИКА М.СТЕПАНЕНКА В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	60
<i>Волоштина О.В.</i> ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ДИДАКТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ.....	64
<i>Гусєва В.О.</i> ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ПРОБЛЕМ ПЕРЕХОДУ УЧНІВ ВІД ПОЧАТКОВОЇ ДО ОСНОВНОЇ ШКОЛИ.....	68
<i>Лєгтярьова Н.В.</i> РІВНІ ІНФОРМАТИЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ.....	72
<i>Дем'янюк К.Д., Матюхнюк Л.О.</i> МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ УЧБОВО-НАОЧНИХ ЗАСОБІВ НА УРОКАХ КРЕСЛЕННЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....	75
<i>Заблюцька О.С.</i> ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ РЕЧОВИН НА ДОВКІЛЛЯ ТА ЙОГО МІСЦЯ В ЛАНЦЮЗІ ХАРАКТЕРИСТИКИ РЕЧОВИН.....	80
<i>Запорожець Л.М.</i> ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНО-ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ.....	83
<i>Кіндрась І.В.</i> НАВЧАННЯ ТУРЕЦЬКОГО МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ У ВИЩІЙ ШКОЛІ.....	87
<i>Савченко А.С.</i> СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ФОНЕТИКИ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ.....	91
<i>Плахотнюк Г.М.</i> ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	97
<i>Хаменко В.Г.</i> ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ ЯК ОСНОВА АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ.....	101
<i>Щерба Н.С.</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ СТРАТЕГІЧНОЇ (ДІЯЛЬНІСНОЇ) КОМПЕТЕНЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	105

ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ

<i>Бєзкороваїна О.В.</i> ФЕНОМЕН «ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ» У КОНТЕКСТІ ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТІСНОГО САМОСТВЕРДЖЕННЯ ШКОЛЯРА.....	109
<i>Довгань Л.І.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОГО ВИХОВАННЯ У ШКОЛАХ США У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОЇ ТА ЕТНІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ.....	113
<i>Максимчук Б.А.</i> ВАЛЕОЛОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	116
<i>Осаульчик О.Б.</i> РОЛЬ ПОЗААУДИТОРНОЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В КОНТЕКСТІ ПЕРЕБУДОВИ.....	

ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	12
<i>Романовська Л.І.</i> КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ДІЯЛЬНОСТІ ДИТЯЧИХ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	12
<i>Сажнева А.М.</i> ДУХОВНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ	12
<i>Тернопільська В.І.</i> СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ПІДВИЩЕННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ	13
<i>Швець Н.А.</i> ПРОБЛЕМИ І ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СЕРЕД СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В РОСІЙСЬКІЙ ФЕДЕРАЦІЇ	13
<i>Чепіль М.М., Паласевич І.Л.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ	13
<i>Шевчук О.В.</i> ЕКОЛОГО-ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ КУЛЬТУРИ	14

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

<i>Барановська Л.В., Погоріла С.Г.</i> СТАН ГОТОВНОСТІ МАГІСТРІВ З ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА ДО ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	14
<i>Бірюкова О.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	15
<i>Боблієнко О.П.</i> КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ ПОЛІХУДОЖНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ	15
<i>Василенко Н.В.</i> ПРОФЕСІЙНА СОЦІОКОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКІВ ПРОФІЛЬНИХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ: СТРУКТУРА ТА КЛАСИФІКАЦІЯ	15
<i>Везетіу К.В.</i> ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РЕАЛІЗАЦІЯ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ	16
<i>Галузяк В.М.</i> ПОНЯТТЯ «ЗРІЛІСТЬ» У КОНТЕКСТІ ДОСЛІДЖЕНЬ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГА	16
<i>Гомонюк О.М.</i> РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ У ПОЗААУДИТОРНИЙ ЧАС	17
<i>Добровольська К.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОСВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ	17
<i>Дуганець В.І.</i> АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ	18
<i>Дудорова Л.Ю.</i> ОЗДОРОВЧИЙ НАПРЯМ У ПРОФЕСІЙНО-ТУРИСТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	18
<i>Каплінський В.В., Кошолат Т.М.</i> КОНКУРС ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙТЕРНОСТІ ЯК ЗАСІБ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ	19
<i>Клочко В.І., Бондаренко З.В., Кирицацук С.А.</i> МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА	19
<i>Климова К.Я.</i> ТИПОЛОГІЯ ЛІТЕРАТУРНИХ НОРМ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ПЛОЩИНІ ФОРМУВАННЯ МОВНОКОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-НЕФІЛОЛОГІВ	20
<i>Ковалинська І.В.</i> РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ ПО ФОРМУВАННЮ ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ	20
<i>Кофанова О.В.</i> КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ХІМІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ЕКОЛОГІВ	20
<i>Кравець Р.А.</i> ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ АГРАРІЇВ НА ОСНОВІ ДІАЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ	21
<i>Криворучко І.Я.</i> ПРОБЛЕМИ ВИБОРУ ЗМІСТУ, ФОРМ, МЕТОДІВ І ЗАСОБІВ ФОРМУВАННЯ УНІВЕРСАЛЬНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ	21
<i>Лавріненко О.А.</i> ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ЯК ДОМІНАНТНА СКЛАДОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЇ	22
<i>Лавров А.І.</i> ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ ЗНАНЬ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ БУДІВЕЛЬНОГО ПРОФІЛЮ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН	22
<i>Латишина І.М.</i> ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ ШКОЛЯРІВ З ГАЛУЗІ «СЛОВЕСНІСТЬ»	22
<i>Лісниченко А.П.</i> ТВОРЧА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	23

<i>Лихневський В.А.</i> ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ У ВНЗ: ЗАВДАННЯ, ЦІЛІ, ОСНОВНІ СКЛАДОВІ.....	238
<i>Львівський О.Л.</i> КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ І РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИХ КАДРІВ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.....	241
<i>Накітченко Л.О.</i> АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПРАКТИКИ.....	246
<i>Овчарко О.Г.</i> ЗАСТОСУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ СЕРВІСІВ ІНТЕРНЕТУ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ.....	250
<i>Осипенко О.Ю.</i> ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МЕНЕДЖЕМЕНТУ В ЕКОЛОГІЧНІЙ ОСВІТІ.....	254
<i>Павланова В., Друзь Г., Вавілова Г.</i> ГУМАНІТАРНА ПРОБЛЕМАТИКА У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ СТУДЕНТАМИ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ.....	258
<i>Приймак О.П.</i> ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ УМІННЯ ВЧИТИСЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ.....	261
<i>Сасенко Т.В., Мудрак О.В., Дуднікова І.І.</i> ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО-КРЕАТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ВНЗ.....	264
<i>Салтановська Н.І.</i> САМООСВІТА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ.....	268
<i>Тимець О.В.</i> МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ГЕОГРАФІЇ.....	272
<i>Трофанова Т.Г.</i> ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ І ЗБЕРЕЖЕННЯ РЕПРОДУКТИВНОГО ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ-ДОШКІЛЬНИКІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ СПЕЦІАЛІСТІВ ДОШКІЛЬНОГО ПРОФІЛЮ.....	276
<i>Тютюн Л.А.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМНОГО ЗАСОБУ GEOGEBRA В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ГЕОМЕТРІЇ.....	281
<i>Цуприк С.І.</i> СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО РОБОТИ В ЛІТНІХ ОЗДОРОВЧИХ ТАБОРАХ.....	284
<i>Шинін О.С.</i> РОЛЬ ВИВЧЕННЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ВНЗ.....	288
<i>Шролик Г.П.</i> АЛГОРИТМ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З УЧНЯМИ В НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	292

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

<i>Ключко Н.Л.</i> РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ В ПЕРІОД ПІДВИЩЕННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО РІВНЯ ПОЧАТКОВОГО НАВЧАННЯ (1964-1984 РР.).....	298
<i>Косенко П.Б.</i> СТАНОВЛЕННЯ ГІТАРНОЇ МЕТОДИКИ В XVII-XIX СТОЛІТТІ У КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ, ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ГІТАРНОЇ ПЕДАГОГІКИ.....	302
<i>Мільто Л.О.</i> Д.Д. СЕМЕНОВ ПРО СУТНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛЯ.....	306
<i>Отушко Н.Р.</i> АНАЛІЗ СТАНУ ДОСЛІДЖЕНОСТІ РОЗВИТКУ ОСВІТИ НА ТЕРИТОРІЇ ПОДІЛЛЯ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТОЛІТТЯ.....	311

СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

<i>Голова Н.І.</i> СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПОДОЛАННЯ АСОЦІАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ В МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	315
<i>Олійник Г.М.</i> СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ АГРЕСИВНИХ ПРОЯВІВ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ.....	320
<i>Савицька Г.І.</i> ПОГЛЯД НА ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВОСТЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ.....	324

ПОРІВНЯЛЬНА ПЕДАГОГІКА

<i>Балтремус В.Є.</i> ЗМІСТ ОСВІТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛІЗАЦІЇ УЧНІВ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ДЕМОКРАТИЧНИХ ШКІЛ.....	328
<i>Кобиліанська І.В.</i> ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ОСВІТИ ІСПАНІЇ.....	333
<i>Лихневська Т.А.</i> ШЛЯХИ ТА МЕТОДИ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ МОЛОДІ.....	338
<i>Пономаревський С.Б.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УКРАЇНСЬКОЇ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У РОСІЇ У 20-X-30-X РР. XX СТ. (НА ПРИКЛАДІ КУБАНІ).....	342
<i>Сапогов В.А.</i> ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ПОВЕДІНКОВИМИ ПОРУШЕННЯМИ НА СТОРІНКАХ ENCYCLOPEDIA AMERICANA.....	347
<i>Теклюк Г.П.</i> ІДЕАЛИ ТА ЦІННОСТІ СІМЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ.....	349

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

МАТЕРІАЛИ КРУГЛОГО СТОЛУ «МИСТЕЦЬКА ОСВІТА УКРАЇНИ: ДОСЯГНЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ»

Грінченко Т.Д. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ ДО МИСТЕЦЬКО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	352
Гринчук І.П. МИСТЕЦЬКА ОСВІТА: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ.....	355
Брилін Б.А., Брилін Е.Б. МИСТЕЦТВО МУЗИЧНОЇ ІМПРОВІЗАЦІЇ У ДЗЕРКАЛІ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	358
Іздецька-Новицька М.І. ДО ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ ХОРОВОГО АМАТОРСЬКОГО МИСТЕЦТВА ЗАХІДНОГО ПОДІЛЛЯ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ - ПОЧ. ХХ СТОЛІТТЯ.....	362
Лебедєв В.К. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ШКІЛЬНОМУ НАРОДНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНОМУ АНСАМБЛІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	367
Повалій Т.Л. СТРУКТУРА ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНІЙ ПОЛЬЩІ.....	371
Семиліт О.Є. ІСТОРІОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ В КРИМУ.....	374
Слоняєв О.І. БОГОДАР АНТОНОВИЧ КОТОРОВИЧ: ХАРАКТЕРИСТИКА ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МИТЦЯ.....	377
Теслева Ю.В. МОДЕРНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ.....	380
Філіппенко Н.А. ПОЛЬСЬКІ МОДЕЛІ ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ: ЗІСТАВНИЙ АНАЛІЗ.....	384
Шатковська І.С., Верещакіна-Білявська О.Є. ВПЛИВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ П.І.ЧАЙКОВСЬКОГО НА РОЗВИТОК РОСІЙСЬКОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ.....	387
Швець І.Б. ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА.....	391
Шугуан. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДОСВІДУ ВИКОНАВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ФОРТЕПІАНОНОГО НАВЧАННЯ.....	395

МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЇ

(4-Й МІЖНАРОДНИЙ СЕМІНАР «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»)

Галузінська Т.В. ДІЛОВА ГРА ЯК АКТИВНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО СПІЛКУВАННЯ СТУДЕНТІВ-ЮРИСТІВ.....	399
Кабзюк Н.О., Потримай Н.С. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ КОЛЕДЖІВ.....	402
Кльоц О.Л. ВИХОВАННЯ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ ЗАСОБАМИ ДУХОВНОЇ МУЗИКИ.....	405
Кондратюк В.Г., Якубчик О.М. САМОСТІЙНО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИХОВАТЕЛЯ ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ.....	409
Прилюк Ю.А. ФОРМУВАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОГО КОМПОНЕНТА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ.....	413
Слугоцька В.М., Юзько Т.М. РОЛЬ ІГРОВИХ ЗАНЯТЬ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН.....	418
Трачук С.В., Трачук О.С. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНОГО СПРИЙМАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	423
Хілінська Л.В. ПОЗИТИВНИЙ ІМІДЖ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЯК ОСНОВА ЙОГО ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	427
НАШІ АВТОРИ	432

Життєтворчість особистості: концепція, досвід, проблеми: Науково-методичний збірник / За ред. І.Г.Єрмакова, Г.М.Несен. – Запоріжжя: ХНРБЦ, 2006. – С.293-302.

4. Вознюк Н.М. Етико-педагогічні основи формування особистості.(Навч.пос.) / Вознюк Н.М. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 196с.

5. Москальова Л.Ю. Виховання у майбутніх учителів морально-етичної культури: теоретичний та методичний аспекти. (Монографія) / Л.Ю.Москальова. – Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2009. – 464с.

УДК 37.034

СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ПІДВИЩЕННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

В.І.Тернопільська

Анотація. У статті розглядаються теоретичні засади і сучасні підходи до виховання соціально-комунікативної культури майбутніх фахівців; обґрунтовано зміст і педагогічний інструментарій формування соціально-комунікативної культури у студентів.

Ключові слова: студент, майбутній фахівець, соціально-комунікативна культура, форми, методи виховання.

Аннотация. В статье рассматриваются теоретические основы и современные подходы к воспитанию социально-коммуникативной культуры будущих специалистов; обоснована суть и педагогический инструментарий формирования социально-коммуникативной культуры у студентов.

Ключевые слова: студент, будущий специалист, социально-коммуникативная культура, формы, методы воспитания.

Summary. The article deals with theoretical principles and modern ways for training social communicative culture of future specialists. The main characteristics of social communicative culture of future specialists are exposed. The contents and pedagogical skills of forming social communicative culture of students are grounded.

Key words: student, future specialist, social communicative culture, forms, methods of training.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку українського суспільства спостерігається тенденція дегуманізації, руйнації моральних орієнтирів молоді, що ставить на порядок денний завдання змін в освітньому процесі ВНЗ. Зокрема, впродовж навчання у вищому навчальному закладі майбутній фахівець має не тільки оволодіти загальнонауковими, інструментальними та професійними компетенціями, а й навчитися створювати ціннісно насичений професійний простір, гуманну систему міжособистісних взаємин, максимально широко реалізувати природний потенціал щодо власного соціально-комунікативного зростання. З огляду на це, провідне місце у цьому процесі належить формуванню у майбутніх фахівців соціально-комунікативної культури як однієї з важливих детермінант підвищення їхньої професійної компетентності.

Аналіз досліджень з даної проблеми. Окремі аспекти соціально-комунікативної культури розглядали Г.Андреева, І.Бех, О.Кононко, О.Петровський, Д.Фельдштейн, Дж.Мід, К.Ясперс, С.Франк, Ю.Габермас, Л.Коган та інші. Систему виховання соціально-комунікативної культури учнів загальноосвітньої школи у позаурочній діяльності досліджувала В.Тернопільська. Але, на жаль, незважаючи на ряд праць, які стосуються окремих аспектів виховання соціально-комунікативної культури особистості, дана проблема ще не стала предметом наукового аналізу й надбання нашої національної педагогіки. Соціально-комунікативну культуру можна визначити як певний ступінь єдності комунікативних і соціальних властивостей індивіда, що виявляється у його вмінні розв'язувати різноманітні життєві проблеми засобами спілкування, встановлювати міжособистісні взаємини на різних рівнях для забезпечення адекватної адаптації і самореалізації у суспільстві.

Мета статті – розкрити педагогічний інструментарій (форми, методи) формування соціально-комунікативної культури майбутніх фахівців як важливого чинника їх успішного професійного зростання.

Виклад основного матеріалу. Слід зазначити, що серед новоутворень, які визначають розвиток основних характеристик соціально-комунікативної культури молоді, можна виокремити: виникнення стійких соціальних, комунікативних мотивів; домінування спрямованості на комунікативний контакт; переосмислення ціннісних орієнтацій, все більша їх деперсоналізація, відхід від референтних осіб; розвиток морально-комунікативних якостей; культури мовлення (вміння вести розмову, слухати);

перцептивних умінь, пов'язаних із сприйманням й оцінкою іншої людини; інтерактивних умінь, що характеризують здатність встановлювати комунікативний контакт із суб'єктом спілкування; розвиток експресивних реакцій. Провідного значення набуває міжособистісне спілкування на рівні «особистість-особистість».

Педагогічний інструментарій формування соціально-комунікативної культури визначається соціальною зумовленістю й практичним спрямуванням, чим забезпечує умови й способи спілкування викладачів і студентів.

Серед ефективних форм виховання соціально-комунікативної культури студентської молоді доцільно виділити: «круглі столи», дискусійні гойдалки, «сократівські бесіди», творчі монологи, промови, вечори запитань і відповідей, суди. В основі їх проведення лежить принцип «відкритого мікрофона». Зокрема, при проведенні «сократівської бесіди» куратор (викладач) заздалегідь з'ясовує інтереси студентів, проблеми, що найбільше їх турбують. Але теми бесід вони обирають самі. А далі, за сократівським методом, викладач ініціює юнаків і дівчат до висловлювання своїх думок. У такій бесіді важливим є створення атмосфери емпатійності, спонукання до занурення у світ думок та почуттів співрозмовника, коли власне «Я» переливається в «Ти» й навпаки. Розбіжності у поглядах не викликають словесної конфронтації, а швидше – намагання зрозуміти одне одного, юнаки і дівчата пояснюють свою позицію, кожний таким чином привертає на свій бік однодумців. Як правило, ніхто не лишається самотнім у своїх поглядах. Тема бесіди розвивається, поглиблюється, виникають несподівані її повороти «Для чого я живу?», «Що означає створити самого себе?», «Чи будь-яку людину, яка добре працює, можна назвати професіоналом?», «Як завоювати друзів і мати вплив на людей?», «Товаришування, дружба, кохання» – ось неповний перелік проблем, які турбують юнаків і дівчат. «Сократівські бесіди» спонукають студентів задуматися над життєво важливими проблемами, знайти власне розв'язання цієї проблеми. Здобуті таким чином знання переживаються ними як особистісно значущі, перетворюючись у їхні погляди і переконання.

З метою становлення активної життєвої позиції студентської молоді, виховання у неї соціально-комунікативних умінь і навичок доцільно проводити проблемні «круглі столи». Запровадження цієї форми роботи у виховний процес ВНЗ сприяє формуванню у студентів розумно обґрунтованих поглядів і позицій, які необов'язково збігаються з поглядами більшості. Основним принципом проведення «круглого столу» є: «Говори відверто! Слухай доброзичливо! Сперечайся тактовно!». На обговорення під час проведення проблемних «круглих столів» доцільно виносити актуальні для юнаків і дівчат питання, що розглядаються через призму загальнолюдських цінностей. Серед них: «Соціально-комунікативна культура – основа життєвого успіху особистості», «Взаєморозуміння. На чому воно ґрунтується?», «Професійна компетентність та шлях до неї», «Чи є межі самовдосконалення?», «Ти – Я – Ми: компроміс» тощо.

Для кожної теми куратором складається орієнтовна програма проведення «круглого столу». Вона містить питання, які логічно пов'язані й тим самим визначають рух колективної думки у спілкуванні. Запитання оголошуються за тиждень до проведення «круглого столу». Для їх попереднього вивчення студентам пропонується переглянути словники, книги, журнали тощо. Протягом тижня юнаки і дівчата можуть провести анкетування, обговорити проблему з викладачами, однокурсниками, друзями, знайомими, виробити власну стратегію поведінки щодо запропонованої тематики. Для стимулювання внутрішньої активності студентів можна поділити на групи, у яких одна висуває судження, інша – виступає опонентом. Всі учасники беруть активну участь у дискусіях, висловлюють свою точку зору, захищають її, відстоюють. Та чи інша істина при цьому суб'єктивно переживається юнаками і дівчатами. Під час організації й проведення «круглих столів» студентів необхідно налаштувати на активний обмін думками, спільне розв'язання поставлених завдань, вибір найбільш конструктивних пропозицій тощо. Проблемні «круглі столи» розвивають у майбутніх фахівців здатність презентувати, обґрунтовувати, захищати свою життєву позицію у творчій дискусії з іншими людьми. При цьому куратор знайомить юнаків і дівчат із основними вимогами до проведення «круглого столу»: 1) говорити лише по суті, пам'ятаючи, що головне – це аргументи, факти, логіка і доказовість; 2) не стверджувати і не заперечувати того, у чому сам не розібрався до кінця; 3) не допускати образливих реплік, поважати погляди опонентів; 4) чітко формулювати думки, проявляти стриманість у суперечці; 5) доводячи або спростовуючи власну думку, говорити зрозуміло, просто, чітко й точно; 6) прагнути встановити істину, а не демонструвати своє красномовство; 7) проявляти скромність і самокритичність, уміння з гідністю визнавати недостатність своїх аргументів; 8) робити правильні висновки, пам'ятаючи, що найголовніше – визначити істину [3, с.122-125].

Слід наголосити, що активна участь майбутніх фахівців у роботі «круглих столів» розвиває у них здатність відкидати тягар власного досвіду, відходити від власного «Я» і наближатися до «Я» іншої

людини, дивитися на світ її очима, допомагає розібратися у складних питаннях життя, і визначати власну соціально-моральну позицію щодо розуміння окремих аспектів життя, сприяє самовираженню, самоствердженню юнаків і дівчат. Крім того, участь у засіданнях «круглих столів» розвиває в студентів вміння взаємодіяти, спілкуватися, захищати свою точку зору, поважати думки опонентів.

Виховання соціально-комунікативної культури як важливої складової професійного становлення майбутніх фахівців здійснюється у процесі колективної творчої діяльності, участі у конкурсах творчих проєктів, аукціонах творчих ідей, турнірах художників, поетів, композиторів тощо. Ці форми роботи ґрунтуються на методах творчої діяльності студентів, серед яких можна виділити проєктивне малювання, творче моделювання, «графіті», «кути», «сніжки», створення пісень, написання творів – роздумів, віршів, поем тощо.

У зв'язку з цим ефективним є застосування методу творчих фантазій, який полягає у тому, що окремому студенту або групі пропонується пофантазувати над певною проблемою. У цьому разі є доцільним поєднання творчих фантазій юнаків і дівчат з іншими методами, наприклад, «графіті».

Прикладом може бути моделювання проєкту вищого навчального закладу, в якому студенти бажали б вчитися. Варто зазначити, що використання методу «графіті» у даному випадку полегшує процес мислення, підвищує творчу активність студентів. Студентів поділяють на чотири підгрупи. Кожній з них дають аркуш ватману та різнокольорові олівці. Кожний учасник отримує свій олівець, що дозволяє відобразити його особистісний внесок у роботу. Потім кожній підгрупі пропонується розглянути один із аспектів даної проблеми: 1) навчально-виховний процес у ВНЗ; 2) особу куратора, викладача; 3) навчальну, виховну роботу із студентами; 4) права та обов'язки студентів. Кожна підгрупа опрацьовує визначене питання теми і протягом короткого часу записує власне «графіті» (слова, речення, графіки, схеми, малюнки тощо). Через деякий час, за командою куратора, студенти припиняють роботу і передають свої аркуші з графіті іншій підгрупі. Процес повторюється, але кожна підгрупа працює над проблемою, яку вже почали інші. Робота триває доти, доки власний аркуш не повертається до кожної підгрупи. Юнаки і дівчата ознайомлюються із доповненнями і побажаннями інших учасників проєкту, обговорюють їх та роблять висновки. У результаті всі розроблені аспекти проблеми об'єднуються в єдиний проєкт нового вищого навчального закладу.

У виховному процесі доцільно використовувати також такі активні методи спільної діяльності юнаків і дівчат, як «кути», «сніжки». Вони сприяють творчому самовираженню кожного із майбутніх фахівців у процесі спільного розв'язання певної проблеми. Зокрема, метод «кути» дає змогу юнакам і дівчатам самим обирати той аспект проблеми, який найбільше кожного з них цікавить. Для цього плакати, де перелічені складові проблеми, що вирішується, розміщуються куратором у різних кутах кімнати. Кожний студент, сам обравши певний аспект проблеми, розв'язує його у відповідному кутку. У такій діяльності створюється вільний простір для особистісної ініціативи юнаків і дівчат та самостійного прийняття ними рішень.

Ефективною з точки зору становлення професійної компетентності, розвитку комунікативних умінь і навичок у майбутніх фахівців є така форма роботи, як «відкрита трибуна». Вона сприяє усвідомленню майбутнім фахівцем себе як особистості й своєї ролі у суспільних процесах, розвитку в нього ціннісного ставлення до себе, оточуючих, держави. Кожний із них може вийти до «відкритої трибуни» і звернутися до слухачів, розкривши своє розуміння певної проблеми, шляхів її розв'язання. При цьому необхідно дотримуватися принципу добровільності: за трибуну виходить лише той, хто сам виявляє бажання публічно висловити свою думку. В основі проведення «відкритої трибуни» лежать відповіді юнаків і дівчат на такі питання: «Що я сказав би, якби міг змінити світ?», «Що я сказав би, якби мене почуло людство?» тощо. За «відкритою трибуною» кожний учасник має можливість заявити про себе, презентувати себе, відстоювати себе як особистість з власним баченням світу, утверджувати свою позитивну особистісну сутність [3, с.126].

До активних форм виховної роботи, які позитивно сприймаються студентами, сприяють самовдосконаленню юнаків і дівчат, формуванню у них соціально-комунікативної культури, можна віднести тренінгові заняття «Сприяння своєму зростанню». Кожне з цих занять – це насамперед запланований виховний процес, призначений удосконалити знання юнаків і дівчат про себе, дізнатися, як сприймається їхня поведінка та окремі риси характеру ровесниками, збагатитися досвідом спілкування, набути гармонізації власного емоційного стану.

Мета тренінгу полягає в актуалізації потреби майбутніх фахівців у самопізнанні, спілкуванні, встановленні емоційних контактів з іншими та формуванні імпульсу до подальшого професійного та соціально-комунікативного зростання. Стосунки між учасниками тренінгу будуються на основі утвердження персоніфікованого характеру взаємин між ними, діалогу на рівних, олюднення усіх сфер спілкування на основі ціннісного ставлення до партнера; організації та стимулювання співробітництва і

взаємодопомоги; створення сприятливого середовища для самовдосконалення, самоствердження майбутніх фахівців. Тренінгові заняття в нашому експерименті були моделями різноманітних життєвих ситуацій міжособистісної взаємодії, в яких юнаки і дівчата закріплювали навички позитивної вербальної й невербальної комунікації на основі емпатійного спілкування, розвивали вміння щиро ділитися своїми почуттями і розуміти почуття інших та здійснювати самопред'явлення в групі ровесників, аргументовано відстоювати власну точку зору, чинити опір психологічному тиску, усвідомлювати власні досягнення та характер взаємин з оточуючими. Такі вправи, як «Подорож до підводного царства», «Безлюдний острів» сприяють розкриттю й усвідомленню студентами типових моделей поведінки і допомагають будувати кожному з учасників групи доцільні форми міжособистісних взаємин. Зокрема, ситуація перетворення в казкові образи через активне спрямування уявлення надає можливість юнакам і дівчатам відпрацьовувати нові моделі соціальної поведінки, дозволяє здійснювати взаємодію різного характеру, відкриває для майбутніх фахівців існування інших альтернатив власної соціальної презентації [2, с.19-31].

Водночас за допомогою комплексу вправ («Вітряний потік», «Гроза», «Бал диких тварин», «Лісовий дух» тощо) юнаки і дівчата навчаються усвідомлювати мову власного тіла та мову тіла оточуючих. Ці вправи спрямовані на досягнення ними тілесної розкнутості, розвитку в них експресивного самовираження емоційного стану та експресивної взаємодії з оточуючими.

Як ми уже зазначали, успішне виховання соціально-комунікативної культури залежить від рівня оволодіння юнаками і дівчатами навичками емоційної саморегуляції. З цією метою у роботі з ними використовувалися методи активної й динамічної релаксації. Активна релаксація була представлена вправами («Димок», «Поплавок», «Пружина» тощо), які спрямовані на зміну стану шляхом послідовного чергування напруження і розслаблення різних груп м'язів у поєднанні з дихальною ритмікою. Динамічна релаксація ґрунтується на методі активного спрямованого уявлення Х.Льюїнера і передбачає зняття тілесної напруги шляхом уявних перетворень в образах живої і неживої природи, (вправи «Я – дерево», «Мій луг», «Прекрасна квітка» тощо).

Таким чином, активна участь юнаків і дівчат у тренінгових заняттях розвиває у них здібності щодо розуміння себе та інших, внутрішню мотивацію щодо підтримки цінності, унікальності іншої людини, комунікативні вміння, а також вміння добирати адекватні форми поведінки, дотримуватися соціальної й персональної дистанції у взаєминах і спілкуванні, сприяє розвитку рефлексії, емпатії. Саме ці показники характеризують професійну, соціально-комунікативну компетентність майбутніх фахівців.

У виховній роботі із студентами ми керувалися загальноприйнятим у педагогіці положенням про те, що важливих моральних, професійних якостей особистість набуває у процесі активної предметно-кооперативної діяльності. «Високозмістовна і в соціальному, і в духовному відношенні, різноманітна у предметному плані спільна діяльність, як стверджує І.Бех, є системоутворювальним чинником особистісно-розвивального середовища» [1, с.241].

Кооперативна діяльність студентів реалізовувалася через посередництво різних акцій, проєктів. Зазначимо, що активна участь студентів у різноманітних проєктах створює вільний простір для їхньої особистісної ініціативи, творчості, шліфування професійних, соціально-комунікативних умінь і навичок. Крім того, у роботі над проєктами інтенсивно проявляється груповий вплив на особистість: тут діють механізми емоційного зараження, ідентифікації, відповідальності за групу, за себе, за справу, юнаки і дівчата відчують себе суб'єктами соціальної дії. У проєктах реалізуються академічні, соціальні й творчі здібності майбутніх фахівців.

Роботі над проєктами передують «аукціони творчих ідей». Зокрема, аукціон творчих ідей включає попередню підготовку, в процесі якої студенти знайомляться з певною проблемою, обговорюють її, шукають свої шляхи розв'язання «творчої ідеї» та аргументи на їхню користь, опрацьовують необхідну літературу тощо. Під час «аукціону» кожний студент презентує свою «творчу ідею», обґрунтовує її доцільність. «Аукціон» триває доти, доки не вичерпуються усі «творчі ідеї». Найкращими з проданих на аукціоні вважаються ті «творчі ідеї», за які на аукціоні проголосувала більшість учасників. Прийняті таким чином ідеї стають мотиваційною основою подальшої практичної діяльності юнаків і дівчат, спрямованої на розв'язання певної проблеми. При цьому куратору необхідно підкреслити цінність усіх ідей і пропозицій, у тому числі й неприйнятих.

Студенти є ініціаторами розробки і впровадження у виховну діяльність низки проєктів: «Я і моя група», «Посади дерево – залиши про себе згадку інституту», «Стан охорони здоров'я у нашому місті», «Становище бідних у місті», «Зробимо світ чистішим», «Турбота» тощо. Зокрема, метою проєкту «Зробимо світ чистішим» є поширення інформації та створення умов, що сприятимуть забезпеченню повного збирання, перевезення та утилізації побутових відходів і обмеження їх шкідливого впливу на навколишнє середовище та здоров'я людей, виховання екологічної культури та свідомості юнаків і

дівчат, формування професійних, соціально-комунікативних умінь і навичок студентів. Студентами у рамках даного проекту було здійснено інформаційно-агітаційну кампанію, що полягала у проведенні соціологічних досліджень (опитування жителів району); розповсюдженні необхідних інформаційно-методичних матеріалів (листівки, звернення); підготовці та презентації екологічної агітбригади; інформуванні населення про вплив відходів споживання на навколишнє природне середовище та здоров'я людини; інформуванні про можливі методи утилізації сміття та переробки; організації населення до практичних заходів.

При проведенні аналізу та узагальненні реалізації проекту студентами була здійснена обробка даних анкетування населення; позначено на карті об'єкти практичної природоохоронної акції; організована співпраця із спеціалістами «Житомир-екокомресурси» для створення єдиної системи збору твердих відходів споживання; оформлено результати роботи у вигляді щоденника; повідомлено громадськість про виконану роботу і подальші плани щодо майбутніх природоохоронних заходів через ЗМІ.

Позитивний вплив проектів на становлення особистості майбутнього фахівця, виховання у нього соціально-комунікативної культури є незаперечним, оскільки, як стверджує І. Бех, «у кооперативній діяльності мета, а відповідно й результат, є спільними. Кожен учасник діяльності робить свій внесок у єдине досягнення – продукт. Цим знімається проблема формування і прояву відносин конфліктності й конкуренції, натомість серед учасників кооперативної діяльності утверджуються співпраця і злагода. Зацікавленість кожного учасника кооперативної діяльності в якісному кінцевому продукті може стимулювати становлення так званої допомагальної, тобто орієнтованої на допомогу іншій людині, поведінки. Переживання успіху за умови одного на всіх результату виступає механізмом не роз'єднання, а згуртування учасників кооперативної діяльності», – вважає вчений [1, с. 110-111].

Важливою особливістю позааудиторної діяльності є добровільність участі студентів у ній, розвиток ініціативності й самодіяльності, врахування їхніх інтересів, бажань, пропозицій. Завдяки цьому створюються сприятливі умови для різнобічних партнерських зв'язків. Крім того, у юнаків і дівчат «... формується уявлення про себе не просто як громадянина, а як незалежну особистість, здатну взяти на себе моральну відповідальність за себе, за інших, за справу, та допомагає у визначенні сфер життя, в яких вони можуть взяти відповідальність на себе, що фактично означає входження в ту чи іншу сферу дорослого життя» [1, с. 110-111].

Висновки. Таким чином, упровадження у виховну практику вищих навчальних закладів проєктної діяльності, круглих столів, дискусійних гойдалок, аукціонів творчих ідей, проєктивного малювання, творчого моделювання, тренінгів сприяють формуванню у майбутніх фахівців соціально-комунікативної культури, професійної компетентності, оскільки ці форми і методи створюють оптимальні умови для інтеграції знань у конкретні уміння і навички.

Література

1. Бех І.Д. Виховання особистості: Сходження до духовності: Наук. видання. / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2006. – 272 с.
2. Тимошук Н.С. Особистісно орієнтоване виховання старшокласників у процесі позакласної роботи. Навч.-метод. Посібник / Н. С. Тимошук. – Рівне: Волянські обереги, 2004. – 281 с.

УДК 613:378.17

ПРОБЛЕМИ І ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СЕРЕД СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В РОСІЙСЬКІЙ ФЕДЕРАЦІЇ

Н.А.Швец

Анотація. В роботі висвітлюються проблеми формування здорового способу життя студентської молоді, аналізуються основні фактори і засоби його.

Ключові слова: формування здорового способу життя, студентська молодь, суспільство, молоде покоління, спосіб життя, заняття спортом, куріння, наркотики.

Аннотация. В работе освещаются проблемы формирования здорового образа жизни студенческой молодежи, анализируются основные факторы его формирования.

Ключевые слова: формирование здорового способа жизни, студенческая молодежь сообщество, молодое поколение, способ жизни, занятие спортом, курение, наркотики.

Annotation. The work highlights the problems of formation of a healthy way of life of the student youth. An analysis of

Наукове видання

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

Серія: *Педагогіка і психологія*

№36 • 2012 р.

Наукові записки внесені ВАК України до переліку фахових видань з педагогічних наук (Постанова Президії ВАК України від 9 червня 1999 р. №1)

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія КВ № 8412.
Видане 06.02.2004 р.*

Підписано до друку 28 березня 2012 р.
Формат 60x84/8.

Папір офсетний. Друк різнографічний.
Гарнітура Times New Roman. Ум. др. арк. 54,75
Наклад 110 прим.

Відруковано з оригіналів замовника.
Видавець і виготовлювач ТОВ «Нілан-ЛТД»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 4299 від 11.04.2012 р.
Тел.: (0432) 69-67-69, 52-82-78
e-mail: tvory2009@gmail.com